

HER ER SANGFUGLEN BARNEHAGE 2019/2020

Innledning:

Barnehagen drives etter lov om barnehager med forskrifter. Årsplanen med progresjonsplan gir informasjon om de overordnede målene i barnehageloven og barnehagens tiltak for å nå disse.

Ansatte i barnehagen skal benytte årsplanen med progresjonsplanen som et arbeidsdokument. Barnehagen utarbeider detaljerte planer som beskriver hvordan barnehagen konkret arbeider med tiltakene som er fastsatt i årsplanen.

Foreldre skal gjennom planene få et godt innblikk i barnehagens arbeid, og se en klar sammenheng mellom de konkrete aktivitetene i barnehagen og de overordnede målene.

Barnehagens styrer har det faglige ansvaret for utarbeidelse av årsplan med progresjonsplan i samarbeid med ansatte og foreldre.

Barnehagens årsplan med progresjonsplan, fastsettes av barnehagens samarbeidsutvalg.

Om barnehagen:

Sangfuglen Barnehage åpnet i august 1991. Vi har en barnegruppe på ca 15 barn hvert år, alder på barna er fra 0 til 6 år. Vi har et personale på 3 voksne med ped. utdanning og 2 assistenter. Disse er veldig stabile og har jobbet sammen i årevis. Barnehagen holder til i en gammel villa i en frukthage sentralt i Lyngdal. Vi har egen buss for å hente/bringe barna hjem og til turbruk.

Vi har en bondegård som basis for en "Villmarksgruppe" vi drar på turer til. Vi er veldig glad i utelek både i barnehagen, på tur og på gården. Vi er derfor veldig mye ute.

Inne er barnehagen delt opp i mange rom, hvor vi legger opp til veldig ulike aktiviteter. Dukke og kjøkken lekerom, gymnastikkrom, snekker – verksted, musikkrom og formings og oppholdsrom.

Dette gjør at barna kan fordele seg i små grupper i mange forskjellige tilbud. Vi har utdannede pedagoger i musikk som gir barna en halv times daglig musikk, dans og sang undervisning.

For å følge den nye Rammeplanen 2017 er årsplanen mye basert på barns medvirkning og relasjonsbygging. Det er også satt av en hvilestund for alle barna midt på dagen.

Vi har hjemmeside med følgende adresse: www.minbarnehage.no/sangfuglen

VÅR VISJON

- Samarbeid og omsorg

Barnehageloven og rammeplanen sier mye om at barnehagen skal fylle sin tid med omsorg, lek, danning og barns medvirkning. Alt dette skal gjøres i nær kontakt med hjemmet.

For oss i Sangfuglen blir det å ha et utstrakt samarbeid med foresatte derfor en bærebjelke i vårt arbeid.

Dette gjør vi ved hver dag å ha ca 5 min med alle foresatte i hente situasjon. Da får vi respons på dagen, luftet gleder, fremskritt og bedt om hjelp/støtte når noe kunne fungere bedre.

Vi har en hjemmeside og mailkontakt for informasjon og beskjeder. Foreldremøtene har vi i flere år ønsket å bruke mest mulig til å videreutvikle oss og foreldre i vårt omsorgsarbeid. Vi oppmuntrer også foreldre til å bruke tid i barnehagen i forbindelse med hente/bringe situasjon. Vi informerer og dokumenterer også via bilder og direkte mail til hver av foreldrene. Vi dokumenterer og viser barnas utvikling i foreldresamtaler.

Barnas medvirkning og samarbeid er selvfølgelig litt avhengig av alder og emne. Barna velger hvem de sitter sammen med i samling, ved bordet og i mange friaktiviteter. Vi snakker om å gjøre gode valg, vennskap, samhold og omsorg.

- “Vil det nye barnet bli glad” hvis du sitter med henne, leker, hjelper og lignende.
- Kan du sitte å spise fint/stille sammen med x?
- Hvor skal vi gå på tur? Hva skal vi lære mer om? Barna har for eksempel selv bestemt at de vil ha de små med seg mest mulig.
- Vi har snakket om utfordringen ved det.
- Barna er flinke til å uttrykke ønske om å få fortsette et prosjekt/lek
- Barna har etter den nye rammeplanen også i mye større grad fått bestemme tema/emne vi skal jobbe med ut fra ønske, ting som har skjedd, nysgjerrighet og lyst

Omsorg er den andre delen av visjonen vår. I flere år har vi arbeidet med det som nå brukes i kommunens “Være sammen”. Vi har forsøkt å være grenseklare (autoritative) voksne – som har hatt felles grenser – er samkjørt – I den andre enden har vi hatt som praktisk konsekvens av grensesetting etter korreksjonen, at det samme barnet skal oppleve noe hyggelig, rosende eller annet godt fra den samme voksne etterpå.

Vi opplever at våre turer, lesestunder og friere lek er gode arenaer for disse dialogene.

Visjonen vår skal gjennom alt vi gjør bygge opp under det et godt hjem skal være. Et omsorgsfullt og dannende hjem fylt med glede, kjærlighet, samarbeid og at alle blir savnet hvis de ikke er der.

Vi har tidligere hatt foreldreundersøkelser gjennom kommunen som har vist at vi i stor grad har lykket med dette ☺ Det er også utarbeidet en brukerundersøkelse for foreldrene til bruk i vår barnehage.

Sangfuglen Barnehages Verdigrunnlag

- **VI VIL AT HVERT BARN BLIR SETT, HØRT OG FORSTÅTT, HVER DAG.**

”det handler om denne lille gudommelige personen inni deg,
din streng, når den durrer; -da er du levende;:
det er det som er musisk.....”
(Jon-Roar Bjørkvold, i boka ”Det musiske mennesket”)

HOVEDMÅL FOR BARNEHAGEN:

- Vi ønsker å bidra til å gi hvert enkelt barn en god start i livet gjennom at barnet skal føle trygghet og tilhørighet i et miljø med andre barn og aktive, tilstedeværende, reflekterte voksne her i barnehagen.
- Vi ønsker å ha et nært samarbeid med foreldrene/foresatte.

TRYGGHET

- En av barnehagens viktigste oppgaver er å skape et miljø som gir barna trygghet. Vi mener trygghet er basis for videre utvikling. Barna skal lære hverandre å kjenne, kjenne seg selv og omgivelser. Dette gjør steget til det mer ukjente kortere. I barnas trygghet ligger drivkraften til vilje og nysgjerrighet. En trygg atmosfære for barna gjør at de tør delta i leken og være aktivt skapende sammen med andre barn og voksne og derigjennom få styrket troen på seg selv.
- ✚ Vi ønsker å ta vare på de spontane, uformelle hverdagssituasjonene
-BEVARE ØYEBLIKKET.
- ✚ Vi skal møte barna i her - og nå-situasjoner, lytte til dem og følge opp deres utspill
-GI ANERKJENNELSE.
- ✚ Vi voksne mener det er viktig å ha evnen til INNLEVELSE,
-EVNEN TIL Å SE DET LILLE BARNET

**Det er viktig at barna har det GØY,
at vi TAR VARE PÅ OPPLEVELSEN
og lar FANTASIEN BLOMSTRE
i LEKEN og
barna møter NÆRE VOKSNE SOM BRYR SEG OM.**

Sangfuglens språkdel ☺

Språklek

- ❖ Tidlig språkglede – barns språk må stimuleres for å utvikles. Desto flere som deltar og tilegner seg hvordan man kan gjøre dette på en god og systematisk måte, desto bedre. Stimulering bør begynne så tidlig som mulig – i prinsippet helt fra barnet er nyfødt.
- ❖ Språklig bevissthet – Betyr at barnet kan se bort fra språkets innhold og fokusere på og reflektere over språkets form og funksjon. Innhold og form er to sider av samme fenomen – språket.
- ❖ Enkelt sagt handler det om å skille ordene fra sitt innhold eller betydning. Å lytte til hvordan ordene høres ut, i stedet for å tenke på hva de betyr.

“Gjennom arbeid med kommunikasjon, språk og tekst skal barnehagen bidra til at barn:

- ✚ Uttrykker sine følelser, tanker, meninger og erfaringer på ulike måter
- ✚ Bruker språk til å skape relasjoner, delta i lek og som redskap til å løse konflikter
- ✚ Videreutvikler sin begrepsforståelse og bruker et variert ordforråd
- ✚ Leker, improviserer og eksperimenterer med rim, rytme, lyder og ord
- ✚ Møter et mangfold av eventyr, fortellinger, sagn og uttrykksformer
- ✚ Opplever spenning og glede ved høytlesning, fortelling, sang og samtale
- ✚ Utforsker og gjør seg erfaringer med ulike skriftspråkuttrykk, som lekeskrift, tegning og bokstaver, gjennom lese- og skriveaktiviteter.” (Rammeplanen 2017)

Månedspogram:

	Å lytte
August, September, Oktober og November	<ul style="list-style-type: none">• Blant sansene er hørselen den som er viktigst for språk- og taleutviklingen. Barnet lærer gjennom å lytte.• Å lytte på det talte språket, er en livsviktig stimulering for det lille barnet. Så ofte som mulig bør barnet få høre: At de voksne snakker, ulike sanger, regler og ulike leker med lyd. Dette utvikler språket hos barnet.• Barna trenger å øve seg i å være stille og lytte, fordi det er grunnlaget for deres språkutvikling. <p>Vi jobber med:</p> <ul style="list-style-type: none">✚ Å lytte til stillheten✚ Regle/rim✚ Vi dramatiserer✚ Sang✚ Å lytte til lyder✚ Lyden bak teppet✚ Høre på hverandres stemmer✚ Hviskeleken✚ Hva slags lyder kan vi lage med hendene✚ Hva kan vi gjøre med hendene✚ Å herme etter dyrelyder✚ Å lytte bevisst/aktivt <p>Osv....</p>

	Trening av munnmotorikk
Desember og Januar	<ul style="list-style-type: none"> • Munnmotoriske øvelser er bra for alle, både små og store. • Å bli bevisst sin egen lydproduksjon er en prosess som tar tid og det er ikke viktig å “gjøre det riktig”. Hvert eneste forsøk gir trening og bevisstgjøring, og er dermed et skritt på veien mot bedre og mer tydelig uttale. • Gjør grimaser – Munnmotoriske leker og grimaser kan hjelpe barnet et stykke på vei mot å “ snakke rent”. • Blås – Blåseleker trener musklene i ganen. Det er viktig å gjøre lekene uten å anstrenge seg for mye. • Blås lett - Hvis det kommer luft ut av barnets nese – vis hvordan barnet kan klype seg lett over nesen. <p>Vi jobber med:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✚ Regle ✚ Å bevege munnen ✚ Gymnastikk for leppene ✚ Sang ✚ Grimaser ✚ Gymnastikk for tungen ✚ Dramatisering ✚ Blåseøvelser ✚ Fortelling ✚ Såpebobler ✚ Sugerør <p>Osv.....</p>

	Fortellinger og eventyr
Februar og Mars	<ul style="list-style-type: none"> • Det er viktig for barn at de får høre at språket brukes til både å snakke, fortelle og å lese. Med andre ord, at de får høre språket brukt på ulike måter og i ulike hensikter og sammenhenger. • Ved å høre språket bli brukt på forskjellige måter, vil barna lære seg å skille mellom språkets form og språkets innhold. • Begynn med bilder, pekebøker og etter hvert enkle bøker og historier med mange bilder. Følg barnets fokus og interesse og ha heller flere korte lesestunder. • Når barna lytter til fortellinger og eventyr som blir lest og fortalt, går de videre på veien mot et økt ordforråd, et bedre talespråk og større språkforståelse. Å bli lest for stimulerer fantasien, leken og tankene. <p>Vi jobber med:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Eventyrregle * Fortelling * Lag en fortelling av bilder * Sang * Dikt * Fortelling/aktivitet * Eventyr * Sanglek * Gåte * Troll * Osv...

	Begreper
April	<ul style="list-style-type: none"> • Vi trenger ord for å uttrykke oss og vi trenger et språk og en måte å uttrykke oss på (tale eller tegn) for å vise hvordan vi tenker. • Barn må ha struktur og den strukturen må vi voksne hjelpe dem med. Aller først må de lære de vanligste begrepene for rom og retningsoppfattelse, som for eksempel: Foran, på, i og under, samt likheter/ulikheter og motsetninger. Med trening av begreper følger automatisk et økt ordforråd. <p>Vi jobber med:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✚ Regle ✚ Like – ulike ✚ Brettet ✚ Bilder ✚ Sang ✚ Over- under ✚ På – i ✚ Foran – bak ✚ I rekke og rad ✚ Hvor er du nå ✚ Du bestemmer ✚ Størst – minst <p>Osv.....</p>

	Rim		
Mai og Juni	<ul style="list-style-type: none"> • Vi begynner med å snakke med barna om hva rim er – at det er ord som høres nesten like ut (men som likevel ikke betyr det samme). • Når barn kan rime kan de se bort fra betydningen av ordene og i stedet høre på hvordan ordene høres ut. De kan fokusere på ordenes form og ikke bare ordenes innhold. Dette styrker barnas oppfatning av språkets lydstruktur. Barnet har dermed gått fra bare å fokusere på språkets innhold til også å fokusere på språkets form og uttrykk. Dette er et stort skritt i utviklingen av den språklige bevisstheten. • Å bli tidlig språkbevisst, gir en langsiktig og positiv effekt på barnets fremtidige utvikling innen språk og lesing. <p>Vi jobber med:</p> <table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="vertical-align: top;"> <ul style="list-style-type: none"> * Regle * Eventyr på rim * Dyrerim * Ting som rimer * Vers på rim * Å fiske rim * Memory med rim </td> <td style="vertical-align: top; padding-left: 20px;"> <ul style="list-style-type: none"> * Rim * Sang * Hemmelige poser * Rimehjul </td> </tr> </table> <p>Osv...</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Regle * Eventyr på rim * Dyrerim * Ting som rimer * Vers på rim * Å fiske rim * Memory med rim 	<ul style="list-style-type: none"> * Rim * Sang * Hemmelige poser * Rimehjul
<ul style="list-style-type: none"> * Regle * Eventyr på rim * Dyrerim * Ting som rimer * Vers på rim * Å fiske rim * Memory med rim 	<ul style="list-style-type: none"> * Rim * Sang * Hemmelige poser * Rimehjul 		

Sangfuglens matematikkdel ☺

Barns lek og interesser er det aller viktigste – at vi tar vare på læringsmulighetene i leken og utfordrer barnas tenking. Matte skal være morsomt!

“Gjennom arbeid med antall, rom og form skal barnehagen bidra til at barna:

- ✚ Oppdager og undrer seg over matematiske sammenhenger
- ✚ Utvikler forståelse for grunnleggende matematiske begreper
- ✚ Leker og eksperimenterer med tall, mengde og telling og får erfaring med ulike måter å uttrykke dette på
- ✚ Erfarer størrelser i sine omgivelser og sammenligner disse
- ✚ Bruker kroppen og sansene for å utvikle romforståelse
- ✚ Undersøker og gjenkjenner egenskaper ved former og sorterer dem på forskjellige måter
- ✚ Undersøker og får erfaring med løsning av matematiske problemer og opplever matematikkglede.” (Rammeplanen 2017)

Barn er nysgjerrige og på søken etter ny kunnskap hele tiden. De utforsker omgivelsene, leter etter sammenhenger og strukturer, fatter beslutninger, løser problemer, funderer og tenker. Dette gjelder også i møte med matematiske utfordringer. Matematikk er en naturlig del av livet vårt og fins i det meste, det handler om mye mer enn tall, tegn og symboler (Solem og Reikarås 2008).

Ved at barna får sjansen til å oppdage hva matematikk er og skape interesse og motivasjon for dette vil barna få et grunnlag for senere matematikklæring (matematikksenteret 2016).

<u>August og September</u>	<u>Periodens matematiske fokus:</u>
	<u>Forklaring og argumentasjon:</u> Å se, forklare og begrunne mønster, orden og rekkefølge. Å lete etter sammenhenger. Å løse problemer gjennom å resonnerer og trekke logiske slutninger
	<u>Matematiske begreper:</u> Rekkefølge av ideer: og, også, dessuten, videre, samtidig. Ord som viser at noe henger sammen: fordi, i følge, som, derfor, hvorfor, siden, så lenge som, på samme måte som. Begreper som beskriver utseende: slik som størrelse og form. Begreper som beskriver hvor noe skal plasseres: slik som foran, oppi, under
	<u>Aktiviteter:</u> Resonnerer seg fram til en løsning på et praktisk problem, samtaler, (samtaler om hverdagsproblemer), dagsrytme i bilder, påkledning(rekkefølge, sammenheng mellom vær og klær), ryddetid (sortering, kategorisering og sammenhenger), bli kjent samlinger, lekegrupper, turer i nærmiljøet, sommerminner, eventyr, tavle med kommet/gått, eksperimenter
	<u>Lek og spill:</u> Hermelek, gjemme og finne, dyr i eske, lotto, sortere, trampe eller klappe i takt, brettspill.

<u>Oktober og November</u>	<u>Periodens matematiske fokus:</u>
	<u>Telling:</u> Telling handler om parkobling, telleremsa, tallord og antall.
	<u>Matematiske begreper:</u> Tallordene: en, to, tre, fire, fem, seks, syv, åtte, ni og ti Antallsordene: alle, mange, få, ingen, noen, lite, mye, tusenvis, en flokk, ikke så mange. Mengdebegreper: flere og færre
	<u>Aktiviteter:</u> Bruke matematisk språk i hverdagssituasjoner, god morgen, stellesituasjoner, borddekkning, tellesamling, telle, stille opp to og to, hente noe du trenger, geitekillingen, eventyr, kroppen, butikk, telletur. Høstaktiviteter, høstturer, lete etter høsttegn, plukke høstblader.
	<u>Lek og spill:</u> Ringer på en pinne, 1,2,3 – på det fjerde skal det skje, terningspill, lotto, brettspill.
	<u>Sanger, rim, regler og bøker:</u> Petter slår med en hammer, tre små kinesere, indianersangen, lille larven aldri mett, gubben og gamla, reven er en hønsetyv.

<u>Desember</u>	<u>Månedens fokus:</u>
	Advent og jul
	<u>Begreper:</u> Advent, jul, lucia og vennskap
	<u>Aktiviteter:</u> Juleforberedelser, juleverksted, kirkebesøk, vinteraktiviteter, tro, filosofi, adventsamlinger, sanseopplevelser, ro og kos ☺
	<u>Lek og spill:</u> Brettspill og sangleker
	<u>Sanger, bevegelsesleker, rim og regler:</u> Så går vi rundt om en enebærbusk, bjelleklang, når en pepperkakebaker, glade jul, på låven sitter nissen, luciasangen, musevisa og andre julesanger.

<u>Januar og februar</u>	<u>Periodens matematiske fokus:</u>
	<u>Måling:</u> Måling handler om å sammenligne størrelser og om å ordne i rekkefølge. Måleforståelse utvikles gjennom å få varierte erfaringer med ulike typer mål, måleenheter, måleredskaper og målesystemer.
	<u>Matematiske begreper:</u> Rekkefølgeord: først, sist, midt imellom, etter, foran, etterpå, i midten, straks, i mellom. Ordenstallene: første, andre, tredje, fjerde, femte osv. Likhetsrelasjoner: like, like mange, samme, like stor som, like liten som. Kontrastpar: stor-liten, kort-lang, høy-lav, smal-bred, tung-lett,

	<p>tykk-tynn, rask-sakte, hurtig-treg, lenge siden-nylig, gammel – ung.</p> <p><u>Ordensrelasjoner:</u> stor-større-nest størst-størst-liten-mindre-minst osv.</p>
	<p><u>Aktiviter:</u></p> <p>Ordne i rekkefølge og bruke ordenstallene i hverdagssituasjoner: eks. håndvask, dele likt, sandkassen, bleieskift, askepottlek, baking, måling, måle høyde, statestikk, vær, vekter, tid, klokka, ta bort leker og tilføre nye elementer.</p> <p>Vinteraktiviteter, aketur osv.. 😊</p>
	<p><u>Lek og spill:</u></p> <p>Lang lang rekke, sortere og sammenligne ut i fra størrelser og farger, måle hender.</p>
	<p><u>Sanger, rim, regler og bøker:</u></p> <p>Liten undulat, olle bolle, Thomas er liten, du er for liten Albert Åberg.</p>

<u>Mars og April</u>	<p><u>Periodens matematiske fokus:</u></p> <p><u>Lokalisering:</u></p> <p>Lokalisering handler om posisjonsforståelse, romforståelse og kroppsbevissthet. Posisjonsforståelse er å forstå hvordan noe er plassert i forhold til noe annet. Romforståelse dreier seg blant annet om å få en forståelse av seg selv i forhold til rommet. Kroppsbevissthet utvikles gjennom grovmotorikk, finmotorikk og kropps kontroll.</p>
	<p><u>Matematiske begreper:</u></p> <p>Rombegreper: begreper som betegner avstand, bredde, dybde, retninger og plassering, kort, langt, nært, fjernt, smal, bred, innerst i, bakerst, opp, ned, venstre, høyre, bak, fram, på skrå. Plasseringsord: på, over, under, gjennom, foran, bak, ved siden av, først og sist, fremst og bakerst, oppå, inni, oppe, nede.</p>
	<p><u>Aktiviteter:</u></p> <p>Utvikle kroppsbevissthet gjennom f.eks påkledning, bruk av rombegreper om plassering og posisjoner, kan du hente det? Hvor er? Husker du? Lage rom i rommet, kroppen, labyrinter, kart.</p> <p>Påskeaktiviteter, påskesamling, kirkebesøk, så karse.</p>
	<p><u>Lek og spill:</u></p> <p>Toddlerlek, plasseringsord, hinderløype</p>
	<p><u>Sanger, rim, regler og bøker:</u></p> <p>Lett på tå, det satt to katter, en elefant kom masjerende, hode-skuldre-kne- og-tå, boggie boggie, påskesanger, osv...</p>

<u>Mai og Juni</u>	<u>Periodens matematiske fokus:</u>
	<p><u>Design:</u> Design handler om bilder, former og konstruksjoner. Å beskrive geometriske former og mønster, og å lage nyttegjenstander eller prydgjenstander.</p>
	<p><u>Matematiske begreper:</u> Todimensjonale former: trekant, firkant, kvadrat, rektangel og sirkel. Tredimensjonale former: kule, sylinder, prisme, terning og kjegle. Mønster: noe gjentas regelmessig i en bestemt orden eller rekkefølge.</p>
	<p><u>Aktiviteter:</u> Tegne, bygge, lage, sette ord på barnas design, lete etter former, mønsterjakt, lek med former, skyggeteater, lete etter logoer, måle høyde, mønster i sand, forme og tegne geometriske former, skulpturer. Våraktiviteter, vannlek, lytte til lyder i naturen, sommeraktiviteter.</p>
	<p><u>Lek og spill:</u> Hva er forandret, hvem er borte, kims lek, puttekaske, puslespill, konstruksjonslek, sandkasse, lage bilde av geometriske figurer, brettspill.</p>
	<p><u>Sanger, rim, regler og bøker:</u> Finn mønsterlyder, min hatt den har tre kanter, lydlotto, Bosse finner en stol.</p>

FØRSKOLEOPPLEGG

Sangfuglen Barnehage

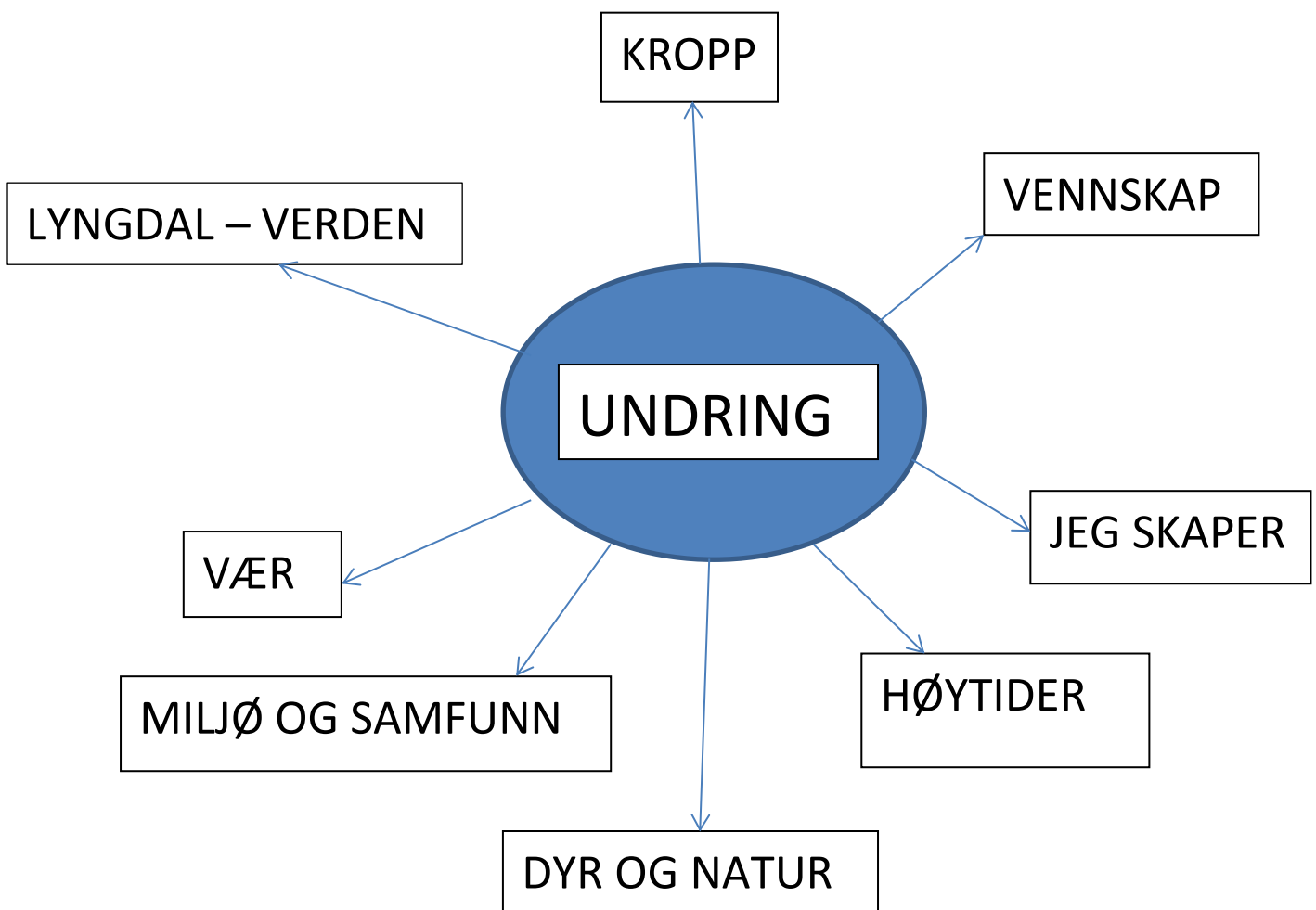
- 1.** Forøvelser til leseopplæring på skolen.
 - Lytte lyder.
 - Gjennkjenne bokstaver i avis.
 - Banke stavelser.
 - Trene på lyder:
 - hvor i munnen
 - speil
 - høre – p/b – s/sj –
- 2.** Rim og regler.
- 3.** Farger.
- 4.** Motoriske øvelser:
 - Leire
 - Klippe
 - Tegne
 - Bygge
 - Forme
- 5.** Muntlig bruk/trening av språk. Fortelle, lytte, spørre.
- 6.** Uttrykke egne meninger.
- 7.** Kategorisering.
- 8.** Mønster:
 - Vi gjennkjenner
 - Vi lager
 - Vi sammenligner
- 9.** Tall:
 - Muntlig og skriftlig.
 - Konsentrerer oss om tallene 1-10.
 - Teller, leker, butikk, paradiset, bygger.
 - Bruker tallene bevisst i ulike aktiviteter.
- 10.** Former:
 - Sirkel, firkant, kvadrat osv.
 - Gjenkjenner, former.
- 11.** Begrepsinnlæring
 - Lærerbevisst begreper
 - Gradbøyer – stor – større
 - Bruks aktivt i språket
- 12.** Skrive navnet sitt.
- 13.** Trene litt på bokstaver når interessen og forutsetningene ligger til rette.

MOBBEPLAN MED TILTAK

Voksne i barnehagen som:

- Bryr seg.
- Alltid følger med.
- Som er gode forbilder.
- Som lærer barna at vi alle må se oss rundt for å se at alle har det bra.
- Vise empati og lære barna det.
- Styrer som følger med de voksne og legger til rette for faglig påfyll i arbeidet mot mobbing og for god trivsel blant barn, foreldre og voksne.
- Arbeide videre med “Være sammen” – som passer godt i arbeidet mot mobbing.
- Sette av tid ukentlig for faglig arbeid med dette blant de voksne.
- Sette av tid til samtaler og lek for fremming av trivsel og trygghet.
- Lese bøker og lignende om temaet og gi tid for refleksjoner over egen erfaring i barnehagen.
- Ta opp som emne i foreldre samlinger årlig.
- Snakke med foresatte i konferranse om hvordan de og deres barn opplever hverdagen i barnehagen. Trivsel, erting, mobbing og lignende.
- Snakker med foresatte om deres medvirkning i dette arbeidet, og dem som rollemodeller.

I år har vi valgt **UNDRING** som tema som vil gå igjen gjennom hele året. Vi ønsker at barnas nysgjerrighet og undring skal styre mye av innholdet i vår hverdag. Vi har satt opp emnene under som et forslag til hva barna **KAN** begynne å undre seg over. Årsplanen vil derfor kunne ende opp noe annerledes enn forventet. Dette blir spennende og lærerikt for både små og store.

Vi har et selvlaget vurderingsoversikt og dokumenteringsmatriell. Dette brukes internt i gjennom året og ved foreldresamtaler

Litteraturliste:

- ✚ Trampoline – Aktivitetshefte for barnehagen (Janne Hals) – 2012
- ✚ Trampoline – Veiledning (Janne Hals) – 2012
- ✚ Språklek – Stimulerende språkøvelser i barnehagen (Carin Rydja, Ellen Heidi Strand)
- ✚ Mattestjerner – Matematikk i barnehagen året rundt (Eva-Mari Kallin, Ann-Charlott Ring og Josephine Pålsson) – 2015
- ✚ Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. (2017)